

Kázání Na Velký Pátek, 15.4.2022

Čtení: Jeremiáš 31,15-19a

Text: J 19,17-37

Nesl svůj kříž a vyšel z města na místo zvané ‚Lebka‘, hebrejsky Golgota. Tam ho ukřižovali a s ním jiné dva, z každé strany jednoho a Ježíše uprostřed. Pilát dal napsat nápis a připevnil jej na kříž. Stálo tam: Ježíš Nazaretský, král židovský. Ten nápis četlo mnoho Židů, neboť místo, kde byl Ježíš ukřižován, bylo blízko města; byl napsán hebrejsky, latinsky a řecky. Židovští velekněží řekli Pilátovi: „Neměls psát ‚židovský král,‘ nýbrž ‚vydával se za židovského krále.‘“ Pilát odpověděl: „Co jsem napsal, napsal jsem.“

Když vojáci Ježíše ukřižovali, vzali jeho šaty a rozdělili je na čtyři díly, každému vojákovi díl; zbýval ještě spodní šat. Ten šat byl beze švů, odshora vcelku utkaný. Řekli si mezi sebou: „Netrhejme jej, ale losujme o něj, čím bude!“ To proto, aby se naplnilo Písmo: ‚Rozdělili si mé šaty a o můj oděv metalí los.‘ To tedy vojáci provedli.

U Ježíšova kříže stály jeho matka a sestra jeho matky, Marie Kleofášova a Marie Magdalská. Když Ježíš spatřil matku a vedle ní učedníka, kterého miloval, řekl matce: „Ženo, hle, tvůj syn!“ Potom řekl tomu učedníkovi: „Hle, tvá matka!“ V tu hodinu ji onen učedník přijal k sobě.

Ježíš věděl, že vše je již dokonáno; a proto, aby se až do konce splnilo Písmo, řekl: „Žízním.“ Stála tam nádoba plná octa; namočili tedy houbu do octa a na yzopu mu ji podali k ústům. Když Ježíš okusil octa, řekl: „Dokonáno jest.“ A nakloniv hlavu skončil. Poněvadž byl den přípravy a těla nesměla zůstat přes sobotu na kříži – na tu sobotu připadal totiž velký svátek – požádali Židé Piláta, aby odsouzeným byly zlámány kosti a aby byli sňati z kříže. Přišli tedy vojáci a zlámali kosti prvnímu i druhému, kteří byli ukřižováni s ním. Když přišli k Ježíšovi a viděli, že je již mrtev, kosti mu nelámali,

ale jeden z vojáků mu probodl kopím bok; a ihned vyšla krev a voda. A ten, který to viděl, vydal o tom svědectví, a jeho svědectví je pravdivé; on ví, že mluví pravdu, abyste i vy uvěřili. Neboť se to stalo, aby se naplnilo Písmo: ‚Ani kost mu nebude zlomena.‘ A na jiném místě Písmo praví: ‚Uvidí, koho probodli.‘

Příběh Ježíšova ukřižování zdá se režírují vojáci. Popravčí četa, která patří k okupační armádě. To ona vede Ježíše na popravu na Golgotě, to oni si jako kořist rozdělují jeho šat, dávají napít octa, lámou bezmocným odsouzeným kosti... Ta četa vojáků z okupační armády zastupuje a ztělesňuje ve chvíli ukřižování celý svět – kosmos ve vzpouře, kde panují nelítostné poměry, plné násilí. Svět nenávidící pravdu a lásku.

Ježíš se do temnot světa vzbouřeného proti Dárci života a lidskosti vydal, a vydal se do něj jako svědek obnovy života. S mocí, která mnohým vrátila víru, důstojné místo mezi lidmi. S mocí, která staví na nohy – a přemáhá i smrt. A přitom je mocí bezmocnou, neozbrojenou, neagresivní. Mocí lásky. Tuhle bezmoc ztělesňuje Ježíš v osamocení nesoucí svůj kříž. Chtěl té tíhy a bolesti takových situací ušetřit své učedníky, ale s o to větší intenzitou dopadají střely lidské bezcitnosti na něj samotného. Na něj samotného nakonec dopadá právě to brutální násilí, násilí, jaké dokáže rozpoutat lidská touha po moci – a přesvědčení, že mocí zbraní, nelítostnou nelidskostí nakonec prosadíš svou. Proto ho na kříž dovedou právě ozbrojenci zastupující mocné okupační impérium. A jeho kříž se stává terčem právě té nelidskosti, jež vyrůstá z pýchy (včetně té náboženské), ze zatvrzelé touhy po moci, z lidské bohorovnosti, jež jde za svým zcela bezcitně přes mrtvolu nevinných.

Církevní protivníci, velekněží a jejich suita už zmizeli ze scény a jen si zdáli stěžují Pilátovi. Jejich vzkaz jen připomene, že tam, kde se církevní věrchuška paktuje s mocí násilnou, s Kristem se zcela mýjí, byť byla její roucha či vous sebedůstojnější, a dnes se třeba i Kristem sebevíc zaklínali. Teď se kolem Ježíše ozývá hlavně vojenský křik a řinčení zbraní. Ale tím ohlušujícím rachotem proznívá ještě něco dalšího. Zní slova *Písem*. Útržky a úryvky z písní osamělých spravedlivých, z písní lidí oddaných Hospodinově věci. Zní písně těch, kterým ta oddanost nevynesla blahopřání, uznání, ale protivenství. Protivenství mocných, těch, kdo si do hájemství své moci, vlivu a zájmů nehodlají nikoho pouštět, a už vůbec ne svědky nějakého Boha, jemuž jde o spravedlnost, nápravu zvlčilých poměrů, vysvobození z útisku, beznaděje, z pastí chudoby, postižení, ostrakizace a pohrdání. Takhle naříká osamělý biblický svědek, který končí uprostřed sebejistého pohrdání – *Bože můj, pročs mne opustil? K čemu to povede? O můj oděv metají los... Žíznil jsem a dali mi napít octa... Nelidskost pyšných a sebejistých se předvádí, kam se podíváš... Vojáci beztréstně páchají své krutosti... a zbožní majitelé pravdy se producírují, jako by nad ně nebylo... Tyhle postavy, tyhle nářky, výčitky, bezradné otázky, zaznívají u Ježíšova kříže. Jakoby se v té chvíli otevřela Písma právě v těch místech, kde Hospodinovi svědkové neporážejí Goliáše, ale jsou umlčováni, zanecháni napospas samotě svých proher a bezmocí, házení do studní, nebo rovnou vraždění – ať už rukou bezbožných nepřátel, anebo rukou těch, kdo se hrdě prsí, že mají Boha na své straně. Ti naříkající žalmisté, to není moc povzbudivá společnost. Ale jedno má společné, totiž, že ty nářky znějí před tváří Boží. Ta litanie stoupá až Bohu do tváře. A i když se ve chvíli takového nářku může zdát, že jsou nebesa němá či hluchá, právě z těch Písem, z nářků proroků a žalmů taky víš, že vyslyšení, odpověď a zastání přece jen přijde. Neboť ten Bůh, jehož věci slouží ten na kříži, ten slyší úpění těch, jež semlelo lidské násilnictví a arogance.*

Ale my si můžeme v této chvíli připomenout ještě jeden pláč. Pláč osiřelé matky, které nezůstalo ani jedno dítě, pláč Ráchel. Ten Ráchelin pláč, to je lamentace nad tím, jak se dějiny zas jednou obrátily proti nám. Bolest nad syny ztracenými v boji a také úpění nad koncem nadějí, skládaných v Hospodinu. Že zasáhne a zázračně ochrání své vyvolené. *Naříká matka, mlčí zmordovaní, nářek a pláč a ticho zlé.* Tenhle ten pláč evokuje další postava, která stojí pod křížem, matka Ježíšova a další Marie. *Stabat mater*, stála matka, mlčící matka, pod křížem. Matka, která ztrácí syna,

matka tak blízka všem, kdo tehdy i dnes prožívají utrpení nad takovouhle ztrátou. Je-li nám do pláče nad Bučou, nad Mariupolem, nad mnoha nesmyslně zmařenými životy, můžeme si stoupnout vedle nich. Protože kříž tohoto Syna je místem, kde má cenu vylévat svůj žal nad bezútěšností života. A navíc tu, jako by poté, co si tu člověk vylije srdce, zaznívá odpověď. Slovo – toho ukřižovaného.

Ženo, hle tvůj syn! Plačící matky, které zastupují ty Marie pod křížem, nejsou odsouzeny plakat navěky. Dostává se jim zastání, dostává se jim výhledu k nové budoucnosti. Ježíšovo slovo tu spojuje nespojitelné. Matku, která ztratila syna a s ním budoucnost, se synem novým. Matku odsouzenou k pláči – se zaslíbením nové Boží budoucnosti. Tak zní slovo toho, který otevíral novou budoucnost i tam, kde pro slzy nebylo vidět. Otevíral – a ještě otevře. Učedník, který tomu příběhu s touto vírou naslouchá, ten by tomu mohl rozumět. Už teď, pod křížem.

A pak Ježíš zemře. Vojáci dokonali popravu. Ale Ježíš (nebo evangelista?) v tomhle vyprávění k tomu potřebuje také ještě něco dodat: *Dokonáno jest*. Neboť tady, kde dokonali své dílo vojáci z popravčí čety, na místě příznačně zvaném Lebka, tady se dokonává, dovršuje ještě něco dalšího: dokonalá cesta Syna Otce nebeského. Tady oslavuje Otce Syn. Ten Syn, který po celý svůj příběh usiloval vyložit, že nebeský Otec tenhle svět nevzdal. Že nevzdal zápas o obnovu světa, i když v něm zrovna nese tak strašně hořké ovoce lidská vzbouřenost proti Dárci života a lidskosti.

Ano, Jan svůj příběh o kříži vypráví, abychom měli komu svěřit své zoufalství a svůj pláč nad vítězí nelidskostí, ale nakonec nás nenechá s prázdnými rukama. Vypráví nám ho jako příběh pravdy, příběh o Bohu obnovujícím svět, příběh, který se chce stát pravdou pro život, pravdou pro nás. *Hle Beránek, který snímá hřích* toho vzbouřeného, nelidskosti bujícího světa, těmito slovy uvádí evangelista Ježíše na scénu. A poselstvím o beránkovi Ježíšův pozemský příběh uzavírá. Hle, Beránek dokonalý, jehož *kosti nebudou lámány*, jak svědčí velikonoční Písma. Hle, Beránek, jehož oběť stojí u počátku nové cesty, cesty otevřené Božím slitováním a rozhodnutím – tudy vede cesta záchrany, putování spásy. Tato dokonalá cesta se teď otvírá, navzdor tomu, co dokonali přítomní vojáci.

A jako znamení a pozvání vytéká voda a krev. Připomínka, že křest i večeři Páně smíme přijímat jako darované znamení a pozvání: Ta právě otevřená, dokonalá cesta záchrany, to putování spásy je otevřená i pro vás. I když i ve vašem světě vojácké násilí bere matkám syny a působí smrt nevinných, a mnoha zoufalým už docházejí slzy nad stále novým utrpením, smíte věřit – Bůh, jemuž Ježíš říká Otče, tenhle svět nevzdal. A této záchraně, tomuto Spasiteli a jeho předivné moci se můžete s důvěrou svěřit.

Tady dokonává Syn. Tady a teď začíná obnova. Světlo. Pravda. Ten Žíznící se stane pramenem vody živé. Ten Pohrdaný, odmítnutý, oplakaný se stane zdrojem obnovy právě toho žití, které ničí ti, kdo zrovna vítězně řinčí svými okupantskými zbraněmi. Ten Umírající se stane vítězným dárcem nového života. A my toho Poníženého smíme už teď slavit a vyvyšovat jako Krále.

Před tebou, ukřižovaný králi králů se skláníme. S vděčností, že máme u koho vylít své srdce – s úžasem, že dary tvého utrpení smíme přijímat – a být z nich živi. Amen.